

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Septem Illustrium Virorum Poemata

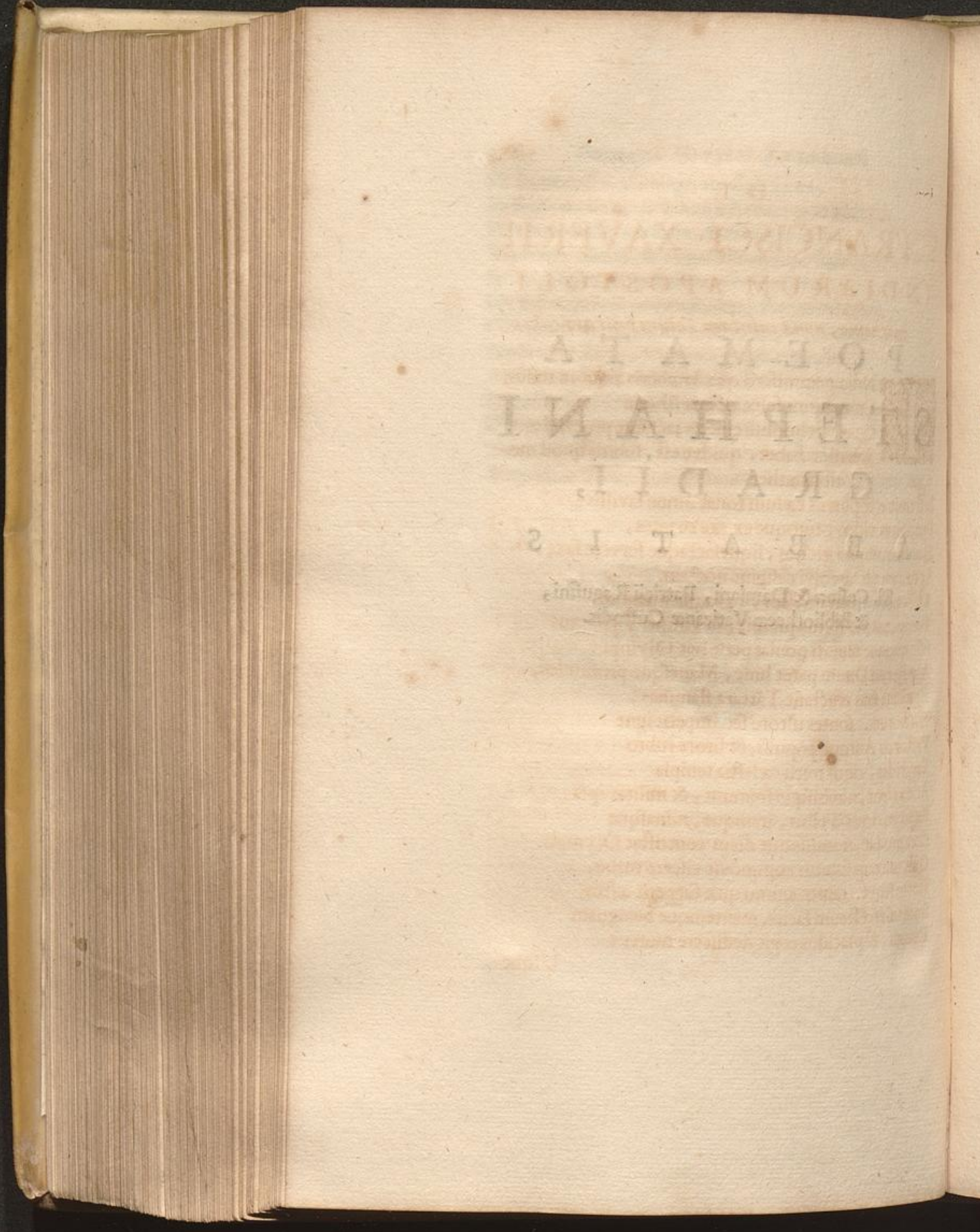
Amstelodami, 1672

Poemata Stephani Gradii, Abbatis SS. Cosmae & Damiani, Patricii
Ragusini, & Bibliothecae Vaticanae Custodis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11215

P O E M A T A
S T E P H A N I
G R A D I I,
A B B A T I S

SS. Cosmæ & Damiani, Patricii Ragusini,
& Bibliothecæ Vaticanæ Custodis.

STEFANI
GERARDI
L. B. A. T. S.

D E

S. FRANCISCI XAVERII
INDIARUM APOSTOLI*miraculo, apud insulam Tolum patrato.*

India, gemmifero quæ lambris æquore tellus,
Et matutini felix vicinia Phœbi:
Quæ vos infolitâ cineres jactante procellâ
Squallor habet, quidve est, subitis quod motibus æther

Infremit, & pluviis cælum tonat omne favillis?
Præcipites video, totoque ex axe ruentes,
Flammarumque globos, liquefactaque fervere saxa,
Et cæcam piccâ volvi caligine noctem.
An Superis etiam infestos, cæloque minantes
Terrigenas hîc Ætna premit, sævusque Typhœus
Hîc quoque tentati pœnas persolvit Olympi?
Aut iter ad Ditem patet hinc, Manesque profundos,
Et vicina suas eructant Tartara flammæ?
Nil horum. fontes ultore sed impetit igne
Victor ab Auroræ populis, & litore rubro
Xaverides, cujus nutu cælestia templa
Arma cient, nimbisque fremunt, & militat ipsa
Ex adytis imis Tellus, iramque, minasque
Commodat, immissoque diem contristat Olympo.
Quis tua tam subitus commovit viscera turbo,
Sancte senex, tantos animo quæ suggerit æstus
Immanis scelerum facies, mentemque benignam
Excutit, & placidos cogit dediscere mores?

Usque-

Uſquene ad exitium tua ſæviet ira nocentùm ?
 An præſtat miſereri inopum , & ſuccurrere lapſis,
 Nec terrorem ultra meritas extendere pœnas ?
 Hæc ego , ſi noſtris aderunt tua numina cœptis ,
 Carmine non humilis referam memoranda Camœnæ.

Oceano in magno, primi ſub limine mundi,
 Sol radiis terras ubi manè recentibus afflat,
 Ardua ſublîmi pelagus premit inſula dorſo,
 Quam dixère Tolum , felicibus inclÿta lignis
 Fortunatorum nemorum , ſæcundaque glebis
 Ditibus , & placido cœli lætiſſima vultu.
 Fama eſt has (Libyci cum gens Hiſpana profundi
 Intactas fulcavit aquas, & credidit auris
 Vela novis, aliumque viam patefecit ad Orbem)
 Bellantem cœlo , Superiſque auctoribus actum
 Xaveridem tenuiſſe plagas : hinc ille profana
 Numina , ſacrilego paſſim nigrantia fumo,
 Expulit , immundiſque ignes extinxit ab aris.
 Tum vitæ præcepta dedit , juſtumque, piumpque
 Conſtituit , cœlique viam monſtravit , & inde
 Demiſſum in terras , Divinæ & ſanguine prolis
 Sancitum ſcœdus , lymphisſque ſalubribus omnes
 Exerſitque animas , noxaſque , & crimina ſolvit.
 Sed ſimul inde pedem partâ cum laude reflexit
 Ultima viſurus rapidi cunabula Solis ;
 Ad mores iterum , & vitam revoluta priorem,
 Gens infida novam pietatem abruptit , & aras,
 Nuper quas Superis crexerat , eruit omnes,
 Et colere impuri quidquid ritûſque profani,
 Longa ſuperſtitio deceptum invexit in Orbem ,
 Inſtituit , ſclerumque omnes effudit habenas.
 Sic caſſa illa ſuo rectore , & remige puppis ,

Gur-

Gurgite Neptuni deprensa Aquilone tumentis,
 Fluctuat arbitrio ventorum, hiemisque protervæ,
 Donec quassa sinus, & verberè faucibus crebro
 Dissilit; effusum latènant frustra per æquor.
 Nec tanti vindex commissi Hispana Juventus
 Defuit, irarum stimulos divinitus illis
 Xaverides acuit monitus, sociumque pericli
 Se dedit, hortatus meritas pro Numine læso
 Expeterent ferro scelerato à sanguine pœnas.
 Jamque mari placido, ventisque ferentibus usa
 Classis adest, portusque Toli tenet. Ilicet omne
 Milite completur litus: fremit undique clamor
 Damnantùm sævos ausus, & dira minantùm
 Supplicia, & validis properantùm ad vulnera dextris.
 Cùmque propinquaret portis exercitus, & jam
 Tela in conspectu visi distringeret hostis,
 Extemplò crebris horrens mucronibus omnis
 Apparet circùm tellus, prohibetque cruentis
 Armatum tribulis vestigia ferre per æquor.
 Quod simul adspexere, stetit confusa repentè
 Agmine confuso legio, gressuque represso
 Nequicquam partes animum versavit in omnes.
 At non Xaverides; justà nam concitus irâ
 Continuo ad cælum palmas cum voce supinas
 Extulit, & tali Superos est ore precatus.
 Omnipotens Pater, æterno qui prælia nutu
 Cuncta regis, cujusque omnis sub Numine Mars est,
 Vosque ô bis-feni rerum tutela Sodales,
 Relligio quibus alma stetit, pietasque magistris,
 Quique alii æternas meriti post funera palmas
 Sidereæ proceres mensis accumbitis aulæ.
 Si monitus vestros, manifesta que signa secutus

Oceani

Oceani victor penetravi claustra tumentis,
 Et vestrum extremos portavi nomen ad Indos,
 Sentiat his telis fera gens quàm Numina vestra
 Læsa nocent, dignas scelerum dent fanguine pœnas,
 Aut ipsi potiùs stolidum cœlestibus armis
 Cogite ad obsequium vulgus, nec desit Eöo,
 Hesperium clara est quæ gloria vestra per Orbem.
 Vix ea: cùm subitò cælum fremere omne tumultu,
 Et speciem liquidi nubes turbare sereni:
 Tum magis, atque magis maria acta tumescere, & altis
 Audiri latè ventorum sibila lucis.
 Nec Tellus segnis stetit ima; ut fortè parandis
 Seminibus, celeres inter festina ministras,
 Ærisque, argentique opifex, aurique, sedebat
 Umbrartum in medio, superi procul ætheris orâ.
 Proximus hic Diti locus est, Stygiisque cavernis,
 Nec minùs immitis fornacibus æstuat Orci.
 Unde suos Vesevus apex, Lipareque vapores
 Haurit, & æternis cælum ferit ignibus Ætna.
 Hinc excîta minis cœlestibus, expedit omne
 In gentes Dea sacrilegas, cæloque rebelles,
 Turbinis instrumentum atri, rapidæque procellæ,
 Et jubet ad superas erumpere luminis oras.
 Turbatum subitò cæca inficit Oceanum nox,
 Et scœdam glomerant tempestatem ignibus atris
 Infernè excîtæ pestes; ruere arduus æther
 Visus, & extremâ mundus nutare ruinâ:
 Tam sæva in mediâ nimborum nocte flagrantés
 Discurrunt atræ formidinis ora per auras.
 Horrida discissi miscent incendia montes,
 Fragminaque eructant scopulorum, atque obsita fumo,
 Et pice, & immundo latè loca sulphure scœdant.

Tum

Tum cinere, & pluviis murorum culmina circum
 Pumicibus campi plana increvère tumentis,
 Et facilis patuit summas ascensus ad arces.
 Hæfere attoniti tanto in discrimine cives,
 Et mentes humilis stravit pavor. arma repente
 Projiciunt, rebusque unum quod restat in arctis,
 Pacem orant Superum, crebroque exterrita plangunt
 Pectora singultu. sequimur te Magne Deorum
 Quisquis es, imperioque iterum parère volentes
 Ardemus. prohibe infandos à mœnibus ignes:
 Parce humili turbæ, & propiùs res aspice nostras;
 Siqua tuum Pater Omnipotens mortalibus ægris
 Restituit pietas animum: tua sancta superfit
 Qui colat, & nostris imploret Numina ab aris.
 His lacrimis flammæ cessère, omnisque refedit
 Ætheris ira: redivit facies sua pristina terris,
 Exactæque diem nubes, solemque recludunt:
 Et placido mitis Zephyri strepit aura volatu.
 Nec mora paciferis evincti tempora ramis
 Matres, atque viri, & puerorum innoxia turba
 Mœnibus erumpunt, & inermia pectora strictis
 Objiciunt armatorum mucronibus ultrò.
 Tuque ô sancte Heros, clamant, sua crimina fassis
 Supplicibus, siqua est animo clementia, parce.
 Pœnarum satis est, cælo exactore, superque
 Quod luimus, Superos irataque Tartara passi.
 Ulterius ne tende odiis. stetit icta repente
 Hoc acies omnis visu, cunctusque remisit
 Pectoris ardor, hebet stupefactæ ad prælia vires,
 Et piget ante pedes hosti insultare jacenti.
 Xaverides sed supra alios mitissimus omnes
 Erigit abjectos, dictisque affatus amicis,

Gra-

Gratanti civēs vultu, sociosque salutat,
 Et reducem extēsis Pacem obvius accipit ulnis,
 Salve sancte Deūm interpres, clarissime fedis
 Incola fidereæ, & seu tu sublimis Eōā
 Parte micās cæli, sero seu Vespere gaudes,
 Quæ te cumque tenet summi plaga lucida mundi
 Præbentem lætas Superūm concentibus aures,
 Lætaque divino fatiantem lumina vultu,
 Hos tibi sacratæ cantus ne despice Musæ,
 Et nostris adsint semper tua numina votis.

A D

F E R D I N A N D U M
 F U R S T E N B E R G I U M,
 A L E X A N D R I V I I . P . O . M .
Cubicularium intimum.

D E A R T O C R E A T E B R I T A N N I C O .

CUM Tibi de tetricæ studiis, Fernande, Minervæ
 Mollia languebunt olim præcordia: si non
 Aspernaris ab Oceano missa usque Britanno
 Romanum ad luxum pinguis præcepta culinæ;
 Accipe languenti quâ possis arte palato
 Consulere, & stomachi fastidia vincere inertis.
 De lactentis adhuc primùm cape clune juvenæ,
 Aprique & leporis dorso, quæ in frustra minuta
 Concisa, & liquido diluta abdomine porcæ,
 Jure natent, grandis pullus quo ferbuit, & quod

Bu-

Bubula diffusis unxerunt ossa medullis.
 Accedant, turris tibi quas, corsque ima volucres
 Educat, atque alis, & pelle, & pectoris alba
 Carne dapem saturent; teneros ante omnia lactes
 Adde memor, seu sint agnis, seu mollibus hædis
 Avulsi; tereti nec te ficedula lumbo,
 Nec te flaventi coturnix uda faginâ
 Prætereat; terræ desint nec tubera, si quæ
 Provida non parcis strinxere tonitrua cœnis,
 Cum pipere, & Siculæ dulci cum pulvere cannæ.
 Hæc tu cuncta simul cautè, circumque, supraque,
 Educta in cameram Cereris testudine, claude,
 Ovis, ac tenui molitus crusta butyro,
 Et croco, & Eöæ fragranti cortice silvæ.
 Dein gravidam lento massam committe calori;
 Angusto validus quam torruit ignis in antro,
 Excoctamque diu, multoque ardore rubentem
 Extrahe, & in patinam compone; & sic properata
 Inter amicorum lætos ede fercula cœtus.

A D

V E N E R E M

*Titiani artificio pictam, in adibus Illustrissimi
 D. Casanatta.*

Quid tantum Casanatta tibi meus, alma Dione,
 Ista quid illius tecta, laresque placent?
 Nec potiùs Golgosque tuos, Amathuntaque lætam
 Et Cnidon, & lucos incolis Idalios?
 Nescis qui vir hic est, quâ famâ notus in Urbe?
 Qui mores, quali præditus ingenio?

B b

Vir-

Virtuti teneris rigidæ nutritus ab annis
Et doctæ assiduus Palladis in gremio.
Divitiis felix, auroque opulentus avito,
Et latè claris nobilis imperiis.
Nil nato, rebusque tuis favet ille, tuasque
Respuit invicto pectore delicias.
Cùm magni Dominæ FLAVI sedet arbiter urnæ,
Romani & mulcet jurgia cuncta fori.
Intrepidum sectatorem rectique, & honesti,
Nullæ animum sordes, gratia nulla trahit.
Quæque solent puros hominum convertere mores,
Corruptum nullis ingenium illecebris.
Vile illi tua forma bonum, tua cingula ridet,
Et magè Cecropiæ Virginis igne calet.
Junonisque supercilium, frontemque severam,
Mirum quam crebris laudibus ingeminet.
Hinc vocat infulsumque Jovem Martemque procacem,
Et Paridem tota damnat in Iliade.
Judiciumque illud, quo tu pulcherrima rerum es,
Increpat indignis, exagitatque modis.
Utque ipsos causas inter cognoscere Divos
Audet, & invitæ reddere jura Stygi.
Instauraturum litem se mullitat illam,
Quo formæ intereat fama decusque tuæ.
Quoque tuis decedat honos altaribus, & te
Destituat Memphis, destituatque Paphos.
Quin & ALEXANDRI jactat felicia summi,
Et furtis nimiùm tempora iniqua tuis.
Principe quo castis populis libet esse, pudetque
Dissimiles Domini moribus esse sui.
Nec tamen hæc tu tanta time, satis ille superque
Alterius discit providus esse malo.

Parthenopæ Trojana suæ quia fata timebit,
 Et charis alium civibus Æacidem.
 Namque, ut homo est, magnæ nunquam Jovis ille forori
 Palmam posthabitâ Pallade ferre dabit.
 Ut qui non tantum sceproque, auroque movetur,
 Ingenii quantum gaudet honore sui.
 Nonne vides dapis immemorem parcumque Lyæi,
 In cunctas animum dividere historias
 Naturæque, hominumque? Quis illo doctior artes,
 Quas juveni Chiron tradidit Æacidæ?
 Scire potestates herbarum, usumque medendi,
 Invitâque diu vivere Persephone.
 Quod jecori officium, stomachoque, ut largus in orbem
 Perpetuo semper flumine sanguis eat.
 Non cessat causas rerum explorare latentes,
 Et noctes animo dispicere, atque dies,
 Quæ terram quatiat vis ima, quis impetus Euros
 Concitet, in fluvios unde perennis aqua.
 Nulli æquè sua nota domus, quàm fortiter illi
 Facta olim Graiâ barbaricâque manu.
 Bellorum pacisque vices, cladesque, necesque,
 Magnorumque graves Principum amicitia.
 Virtutes, moresque hominum, ritusque sacrorum,
 Terrarumque situs, fluminaque, & maria.
 Quid tibi jam memorem, quanta hæc facundia, quantus
 Nestorei fundit spiritus eloquii?
 Multaque ut orantem circumstat suada, tuusque
 Mercurius docto multus in ore sedet?
 Præque illo amplexusque tuos, atque oscula temnit,
 Cumque suo cælum nectare, & ambrosia.
 Sed quod te moveat super omnia, scepra superba
 Improbus in media vult quoque ferre Cypro.

An nescis teneris illum dare jura puellis,
 Juncta Palatino quas alit ora jugo?
 Macerat has curis, jucundumque improbus arcet,
 Ne miserarum ætas florida ver agitet.
 Nam tetricæ studiis secretâ in Valle Minervæ
 Per lanæ exercet dura ministeria.
 Et radiis cogit, rigidoque affuescere penso,
 Staminaque assiduâ ferre, columque manu;
 Ne segnis mores corrumpat inertia, neve
 Mens vacet ad lusus desidiosâ tuos.
 His animis, his ingeniis (scis ipsa) necesse est,
 Nec dulcis Bacchus, nec sit amica Venus.
 Ergo hominem nunquam (si quid mihi credis) amabis,
 Participemque tui nectaris esse voles.
 Quin age, & ingrato te protinus eripe tecto,
 Et sine cum Musis illum habitare fuis.

A D N A T A L E M
 R O N D I N I N U M,
 S. D. N. A L E X A N D R O VII.
 P O N T. O P T. M A X.

ab epistolis ad Principes.

U Nica Piëridum, Natalis, cura Dearum,
 Cui Vaticani pervia
 Interiora adyti penetralia fecit in alto
 Firmata Virtus pectore,
 Cujus ALEXANDRI quoties sententia docto
 Prodiit ab ore Maximi,

Nil

Nil est, quod Latium tumeat Cicerone, fuisse
 Facunda alumnis Græcia:
 Clarus Apollineo me nunc à numine vertex
 Soractis antiqui tenet
 Urbanæ strepitum fugientem & jurgia turbæ,
 Juvatque de minantibus
 In cælum scopulis illinc nemora alta, domosque
 Ferarum opacas cernere,
 Hinc variam cultu segetem, glebasque Sabellis
 Exercitas ligonibus,
 Et latè in Latios animum dispergere tractus.
 Quàm læta vitis arduis
 Fusa cacuminibus virides hîc surgit in ulmos!
 Quàm flava aristas æquora,
 Quàmque ferax oleæ collis! quàm lacte capellis
 Distenta semper ubera!
 Quàm prisca mores hominum! quàm numine mulcet
 Auras benigno Jupiter!
 Sed me non facies rerum pulcherrima, nec tam
 Amica Musis otia,
 Quàm veterum capiunt quæ passim ingentia Patrum
 Visuntur hîc vestigia,
 SILVESTRI magni latebræ, quibus ille potentum
 Vitavit enses impios,
 Haud passus periisse manum, quæ cuncta priorum
 Abominanda numinum
 Unius adpersu mendacia perdidit undæ.
 Quid Urbis & thalami fugam,
 ROMANÆQUE¹ specus memorem, contemptaque duro
 Præ filicis atrî tegmine

Bb 3

Sceptra

¹ S. Romana, Calpurnii Præfecti Urbis filia, cùm nuptiis destinaretur, divino monitu ad S. Silvestrum in Soracte latentem fugit.

Sceptra * olim Ligeri latè dominata superbo,
 Salvete rupes aureæ,
 Proxima Cœlitibus sedes : salvete quietæ
 Secura mentis gaudia.
 Ut mihi jam Regum laqueata cubilia sordent,
 Aurata sordent atria!
 Nec moror extremus quidquid sub divite fluctu
 Hermusque volvit & Tagus.
 Sed me, ne vestris reliquos in cotibus annos
 Nemorum colonus exigam,
 Aurea defuetas redeuntia sæcula in urbes,
 Vetantque cum Sororibus
 Justitia, & Pietas cœtus dignata frequentes
 Certantium se candidos
 Ad sui ALEXANDRI populorum fingere mores,
 Et se probare ingentium,
 In tanto faciles dederunt quæ Principe Divi,
 Non immerentes munerum.
 Ille sibi rigidus, sibi inexorabilis uni,
 Nihil remissi in arduo
 Pectore, nil patitur laxi, per dura laborum,
 Curasque rerum maximus,
 Atque hominum gaudet Princeps audire Paterque,
 Nemo obsequentis acrior
 Fortunæ illecebras calcare, aut falce tremendæ
 Necessitatis ultimæ
 Immanes vultus animo spectare sereno,
 Orando nec præsentior
 In Superûm iratis extinguere fulmina dextris.
 Ahena non si vox mihi,

Non

* Carolomannus, Caroli Martelli filius atque heres, antequam in
 Cassini cœnobium conferret, Soracis montis secreto delectatus fuit.

Non centum ardenti resonent si gutture linguae,
 Merentis ad praëconia
 Sim fati, & laudes valeam me effundere in omnes.
 Per montium & quisquam juga,
 Per saltus, fluuiosque, ac devia rura vagetur,
 Virtutis ut vestigia
 Jamdudum exosæ terras fugientia captet?
 Cùm, quanta fulget arcibus
 Ætheris in summi, Divùmque in honore superbit,
 Se Vaticani in aureo
 Explicuit folio, praesentiaque ora beatis
 Fruenda dat Quiritibus.
 Testis Hyperborei dominatrix Virgo profundi,
 Quæ divitem tot inclytis
 Regnorum spoliis, domitoque Aquilone tumentem
 Contemnere ausa Regiam,
 Hujus ab aspectu properat splendescere lucis.
 Quas tu frementis undique
 Lætitiæ voces mirabere! qualia cernes
 Feryere per urbem gaudia!
 Supplice cùm Latias se poplite sistet ad aras,
 Summi que prona Antistitis
 Accidere ad sacræ spectabitur oscula plantæ,
 Litoris Amazon Baltici;
 Cujus ab invicto Germana per oppida Marte
 Vibrata nuper fulmina
 Arduus à tumulo stupuit septempace Tybris,
 Nec ulla solam Palladis
 Ægida belligeræ plausu cum gentis, & auream
 Tractare docta cuspidem.
 Sed placidas animum Divæ exercere per artes
 Ponentis interdum horridam.

Gorgona, perque hilares blandùm gradientis Athenas,
 Doctoque Phœbi in pulvere
 Primum Castalias inter decus ire puellas.
 Hanc tu Boote ab ultimo
 Anxia tollentem patriæ in caligine noctis
 Meliorem ad Arcton lumina,
 Imaque divinis uftam præcordia flammis,
 Æterne Vates, optimi
 Inter ALEXANDRI decora olim ingentia, plectro
 Felicior concines:
 Cùm reftincta brevî totum fera bella per orbem,
 Centumque dices ænea
 Custodem Pacis cohibentia robora Janum,
 Italifque Thracem viribus
 Infractum, & patriæ dejectum à culmine fedis
 Scythico latère in angulo.

DE OBITU
 SIDRONII HOSSCHII
 E SOCIETATE JESU.
 A D
 FABIIUM CHISIUM
 S. R. E. CARDINALEM.

Siqua juvant mutos cineres, fi lumine cæcis
 Jucundum quicquam manibus esse potest;
 Multum habet egregii quòd gaudeat umbra SIDRONI,
 Nuper cognatis reddita fideribus,

Ad

Ad cumulum, ô Princeps, decorum laudumque suarum,
Quòd desiderio est nobilitata tuo.

I N

P H I L O M A T H I S
M U S A S J U V E N I L E S .

V Ates optime, quotque literatos
Nostra ætas tulit, aut tulit virorum
Plenior sapientium vetustas,
Nulli consilio, nec eruditæ
Largo flumine posthabende linguæ;
Te facundia, literæque nostræ,
Te suum Latix decus Camœnæ,
Lumenque eloquii vocant aviti.
Tuis en studiis laboribusque,
Linguæ gratia se leporque debet;
Debent munditiæ, elegantixque,
Et puræ Veneres locutionis.
Per Te ab exilio, & malis tenebris
Prisca Suada redit, proculque ad imas
Rus & barbaries facessit umbras,
Ipsaque esse Latina Roma discit.

Bb 5

DIA-

D I A L O G U S
LEPORIS ET MUSTELÆ.

Calumniatorum inevitabilem esse malignitatem.

ÆGypti sævo fines urgente duello
Rex omnes Ptolomæus equos, omnemque elephantum

Describi numerum Pharios mandasse per agros
Dicitur, ut dociles calcaria ad aspera plantas,
Ardua que aptarent turrata ad prælia terga.
Sensit ubi silvâ Lepus hæc delatus ab altâ,
Me miserum, exclamat, quæ jam satis ima dehiscat
Terra mihi? quæ nox densis satis abdat in umbris,
Cruraque compedibus gravibusque imbellia telis
Pectora subducat, cui non præsens animus, nec
Bellorum stabiles ad munia dura lacerti?
Cui Mustela: Quid est, insane, quòd ilia vano
Singultu quatis? haud tu digna hostilibus ausis
Materies: fletu nimis ambitionis in isto est,
Qui tibi non meritæ fingit discrimina sortis.
Conditione tuâ majorem pone, miselle,
Ex animo curam: tibi non à Marte, nec armis,
Sed metus à vilis tenui sit dente molossi.
Quid si me, contrà sequitur Lepus, esse elephantem
Fortè aliquis contendat, inertem ad fervida regis
Imperia, & medii cessantem in pulvere belli,
Et vocet in Scyri latitantem litore Achillem,
Exigat & meritas ignavo à sanguine pœnas?

Donec

Donec me leporem doceam, viresque pusillas
 Esse mihi, donec nudas ostendere eburnis
 Contingat telis, longâque proboscide fauces,
 Et liceat me ipsum esse mihi, quàm multa necesse est
 Aspera perpetiar! quanto distringar ab æstu
 Curarum, noctes subeundo indigna diesque!
 Egregiam quamvis, res dura est, dicere causam.

A D

F E R D I N A N D U M
 F U R S T E N B E R G I U M,

De Musarum dissidio cogitantem, An. M. DC. LIV.

S Umme Deum, sævi domitor Pythonis, Apollo,
 Fatidica quem Delos suum,
 Quem Cyrrha vocant, Pataræaque culmina regem
 Certâ timendum cuspide;
 Quemque novem doctæ, Parnassia turba, Sorores,
 Triplex & ambit Gratia.
 Ad curas hominum precibus si flecteris ullis,
 Vatem tuorum fontium,
 Aoniæque decus telluris, ab usque remoto
 Rheni petitum litore,
 Ut Latium, utque ipsos linguæque togæque Quirites
 Docto admoneret carmine;
 Ne patiare tuis, Musarum ac dulcibus ulnis
 Divina mitis ingenI,
 Et studiorum aliò spectanda avertere dona,
 Sit proprius in castris tuis

ML

Miles, seque tuis æternùm exerceat armis,
 Omnemque lucem nomini
 Inde suo, laudemque petat, famamque decusque:
 Quamvis avitus inclytæ
 Non alium magis ornet honos, & gloria gentis,
 Nec plura quisquam imaginum
 Lumina Saxonicos numeret decorantia fastos.
 Ne desidère inglorium,
 Neu cessare velis Juvenem, quin divite venâ,
 Tuo & benigno numine
 Utatur, seu facta gravi Regumque Ducumque
 Narrare tendat carmine,
 Threiciâque avidos testudine fallere morsus
 Oblivionis invidæ:
 Seu leve quid gracili modulari malit avenâ,
 Seu dulciore barbitō
 Jam nunc vernantis florem oblectare juventæ,
 Severiora differens.
 Quin agè cunctanti (quod jam meditatur, & imo
 Dudum volutat pectore)
 Egregii ut laudes FABII, præclaraque facta
 Ventura doceat sæcula,
 Adde animos, sacrâque feri præcordia flammâ.
 Dicat serenæ in arduis
 Rebus mentis opes, curisque ingentibus æquum
 Stabilis vigorem consill,
 Quo Latium, quo res Italæ, quo maximus Orbis
 Superbit INNOCENTIUS.
 Dicat inexhaustum ingenium, moresque benignos,
 Nec purpuræ quicquam suæ
 Debentem, & propriâ virtutem à luce coruscantem.
 Dicat profanæ impervium

Pectus avaritiæ, nullisque obnoxia corda
Cupiditatum fluctibus,
Atque animi intrepidas inter sublimia vires :
Nec literarum & artium,
Nec cultæ fileat rarissima munera linguæ ;
Sive expedita vinculis,
Nataque ad humanos placeat facundia cœtus ;
Seu debita Superûm auribus
Verba Medusæ manantia fontibus undæ.
An clariorem carminum
Usquam alibi segetem possit laudumque parare,
Elatiore aut spiritu
Impulsas animare fides, Famæque perenni
Servire gloriosius ?
Annue Phœbe, sacrique animis illabere Vatis.
Sic semper æthera incolas,
Sic tibi nulla genas fœdet lanugo, nec umquam
Desit capillis laurea.
Dumque canis trifido cæfos Titanas ab igne,
Patris triumpho turgidus,
Cuncta tibi Superûm plaudant convivium, teque
Diu stupentes audiant,
Frustrâ jactatos referentem in sidera montes :
Nec hauriant libentiùs,
Quæ sibi nectareo Phrygius rorantia succo
Fundit minister pocula.

D E

I N S U L Æ ⁊ J U P A N Æ

amœnitate.

Felicis hospes Insulæ, vides glebas
 Virides, amœnas, mitibus hilares pomis,
 Ubi relinquens Indiam suam Bacchus
 Chiumque nobilem uvidamque Methymnum
 Madidus jocosos feriatur Octobres,
 Nullâque vite lætiùs calet, nulla
 His gratiora pampinis gerit ferta,
 Præque his adulto collibus mero vestras
 Dêsiderare, Cœlites, negat mensas.

D E

A L E X A N D R O V I I

P O N T. O P T. M A X.

● D E.

Quicumque diri, post tot atra funera,
 Abominatus Martis impotentiam,
 Irata adisti precibus umquam numina,
 Diu negata gentem ut humanam quies
 Vultu bearet reduce: quisquis inclytas
 Compede gementes Thraciâ Orientis plagas

Reddi

⁊ Jupana insula est oræ Illyricæ, ditionis Ragulinæ, quam Tauridæ ap-
 pellat Hirtius de bello Alexandrino.

Reddi Latinis rursus optasti sacris :
 Quicumque honestis debitum artibus decus
 Redire, dulci literarum & otio ;
 Festisque Musas implicatas frondibus
 Per Vaticanas ambulare porticus :
 Nunc tempus albas expedire victimas ,
 Votiva tempus tura , nunc sollemnia
 Aptare sacris dona pulvinaribus.
 Dedere cuncta Cælites tandem boni ,
 Plaudente quòd Olympo , & fremente Tartaro
 Maximus habenas rerum ALEXANDER tenet.

A D

JUNIUM PALMOTTAM,

*scriptorem egregii poematis , de rebus à Christo
 Domino inter homines gestis , Illyrico
 carmine compositi.*

O D E.

O Plena tristi mortis imagine
 Humana , durum vita negotium ,
 Assueta distinctos acerbis
 Ducere funeribus triumphos !
 Tu læta mœstis gaudia luctibus ,
 Mæstosque luctus lætitiis fugas ,
 Passimque commisces amara
 Cecropiis aconita succis.
 Quis turbo , qui te fulminis impetus
 Æquet volantem ? præcipitant dies ,

Anni-

Annique vertentes, nec ulla est
 Sat rigidis brevis hora Parcis.
 Nil sceptrâ quidquam regia, nil decus
 Claro ebriarum murice vestium
 Profunt, nec everfis superbi
 De populis spoliâ acervi:
 Nihil secundus rumor, & inclytum
 Nomen, faventûmque aura Quiritium,
 Fascesque, lictoresque, & alta
 Nobilium series avorum:
 Nec summus imo discrepat, omnium
 Immitis æquè sæva necessitas
 Metit rapaci colla falce,
 Aggerat & miferos beatis.
 Virtute solâ fati adamantinas
 Frangente leges. Illius in latus
 Nil fortis adversæ, licetve
 Persephonæ jaculis malignæ.
 Hæc te erudito in pulvere splendidâ
 JUNI laborum exercuit indole,
 Vulgi recusantem profani
 Gaudia, degeneresque curas.
 Hæc docta sacri pectora Numinis
 Replevit haustu, non alii dato:
 Quô fretus audacem Deorum
 Cœtibus infereres Camœnam:
 Hæc nomen atri funeris inscium
 Dedit, perennis cum strepitu lyræ
 Latè volaturum per aures
 Illyridum populorum amicas.

I N E M B L E M A,

apponendum Latina editioni Historiæ Concilii Tridentini, Cardinalis Pallavicini, cum aquilâ unguibus ferente serpentem, & ad solem, nomenque JESU in sole præfulgens, respiciente.

O D E.

Montium præpes nemorumque cultor
 Ætheris celsi decus, ô minister
 Impios certo ferientis ictu
 Fulminis ales!

Qui viris clarum, titulisque præfictis
 Sfortiæ magni genus atque stirpem, &
 Miffa per longas series avorum
 Stemmata signas:

Perge, ubi pulchræ generofus ardor
 Te dapis dudum tenet atque pugnæ,
 Splendidum victor folito ciere in
 Pulvere Martem.

Perge, Divini radios tuendo
 Solis, & roftro lacerare & ungui,
 Si quid invifi Superis colubri
 Reftat inultum.

Tuta ut à fœdo Pietas vapore,
 Splendeat caftis operata templis;
 Teter & puras odor inquinare
 Definat auras.

C c

Non

Non vides quantâ tibi mole præfens
Auxill cœlum faveat ? Verendo
Sol tuus latè Superis & imis
 Nomine fulget.

Hoc duce infuetum per iter citatas
Explicas primæ inter operta causæ
Arduus pennas, penetrasque summi
 Limina Veri.

Nota jam pridem hic tibi tela, & acres
Sufficit cordi indomito favillas;
Hostium tergo bene sæpè notas
 Sufficit iras.

Sed quid immitis mea Musa pugnas ?
Sæva quid frustra meditaris arma ?
Vicimus ! primo ferus hostis olim
 Concidit ictu.

Concidit, latè volucremque dium
Auxit æterno domitus trophæo,
Et novum asserti radiare fecit
 Sidus Olympi.

Tale Cyrrhæi domitor draconis,
Rettulit palmæ decus, & Gigantum
Impios sævo jaculatus igni
 Juppiter ausus.

Talis in Dacos utinam Scythasque
Italas virtus animaret hastas,
Tamque terrenos rueremus acri
 Impete in hostes !

Barbarâ haud ultrâ gement catenâ
Græciæ pingues Asiæque campi,
Et sacris læti fluerent Latinis
 Nilus & Ister.

DE CATELLA
CÆSARIS RASPONI,
NUNC
S. R. E. CARDINALIS.

LUgete Veneres, Elegantiæque omnes,
Hominumque lepida turba delicatorum.
Perempta Lachesis invido jacet ferro
Catella blanda, Cæsaris mei nuper
Amor & voluptas, gaudiumque, lususque:
Cujus jocosus ille morsibus sæpe,
Latratibusque mollibus fatigatum,
Inter laborum seriam & graves curas,
Animum levabat: quam videre saltantem,
Videre cursitantem, & in pedes sese
Ultrò erigentem, gestiebat: Et fessam
Ætate, languidamque, pristinae gratus
Festivitati, lusibusque mellitis,
Adhuc amavit, aluit, & suam dici
Ut antè voluit, luce nec modò cassam
Desiderare cessat, & recordari.

I N B A U N U M,

in C. detractorem carminum Cl. Viri

AUGUSTINI FAVORITI

QUænam te mala mens, inepte Baune,
 In iras agit optimi Poëtæ?
 Quæ noxæ tibi non bene expiata
 Ad certaminis aleam protervi
 Istos exiguos cient lacertos?
 An ut pervenias in ora vulgi,
 Teque ut posteritas loquatur omnis,
 Nobili cupis interire dextrâ?
 Nimis crede mihi impotenter ardes
 Risûs materies perennis esse.
 Verùm splendida teque celsiora,
 Stulte, desine somniare fata:
 Nam loco saliumque carminumque,
 Tuis supplicia aptiora nugis,
 Informis situs, exigentque blattæ.

STEPHANI GRADII

ORATIO

De eligendo Summo Pont. Sede vacante,
post obitum

ALEXANDRI VII.

AD EMINENTISS. S. R. E. CARDD.

*Habita Roma in Basilica Principis Apostolorum
Die II. Junii M. DC. LXVII.*

PERFUNCTIS Vobis, Patres Eminentissimi, mœsto & lugubri, componendi Sanctissimi Pontificis ALEXANDRI, & novissimis honoribus decorandi, munere; ab iisque omnibus ritè expeditis, quæ ad declarandum amissi optimi Parentis triste desiderium comparata sunt more institutoque majorum; superest necessaria de renutiando successore deliberatio, quem potissimum reclinato huic tantisper humeris Vestris onerifendo præficiendum putetis. Magna, sublimis, ardua profectò res, & omnium, quæ humano consilio administrari possunt, longè maximi, gravissimique momenti. Collocandus namque est in supremo rerum humanarum fastigio, ipsiusque Dei Optimi Maximi, ut ita dicam, confessui, Vestrorum suffragiorum beneficio admovendus est unus ex Vobis, qui latissimum indè in singula, & universa, quæ sub Sole sunt, imperium, & potestatem obtineat: cujus facta pro legibus, dicta pro oraculis, placita

Cc 3

pro

pro ratione generi humano futura sint : cujus arbitrio regi ac temperari, nec inferorum portæ detrectent, nec ipsius cæli sublimitas dedignetur.

Hac ego de re in hoc amplissimo orbis terræ consilio verba facturus rudis & indifertus Orator, tremorem animo vehementer, & commoverer, si parem susceptæ causæ magnitudini desiderari orationem, & facundiam crederem; nec potiùs traditæ cuidam à majoribus consuetudini utcunque mihi parendum esse viderem. Satis enim intelligo, eâ Vos mente, eoque consilio huc advenisse: adeò intentos in commune bonum, adeò flagrantés in Dei, & Ecclesiæ charitate animos attulisse: tantâ denique sapientiâ, & rerum usu esse præditos; ut nullus sit reliquus locus disputationi, quæ Vos officii vestri rationis admoneat. Satis itaque mihi erit, si sanctissimum propositum Vestrum, si egregiam Reipublicæ in his Comitibus benè gerendæ voluntatem, vel leviter adumbrare contingat; ut in iis, quæ à me dicentur, quasi quodam in speculo, Vos ipsos paulùm; Vestrorumque sensuum, & cogitationum imaginem contemplemini.

Quò ego libentiùs, & pleniore bonæ spei cum animo in hoc argumento mihi versandum esse video; Vix enim periculum est, ne sanctus, ne innocens, ne ipsi illi, à quo proximus est futurus, quàm simillimus prodeat ex isto cœtu, quem sagacissima superiorum Pontificum inspectandis hominibus diligentia, accersendo quidquid usquam egregium est, ex omni penè lingua, & populo, & natione conflavit. Quem adeò unà cum Principe Apostolorum genus electum, & regale Sacerdotium multò ego justius appellavero, quàm ille Regis olim Epirotæ Legatus veteres Romanos Senatores Reges appellaverat.

Nec

Nec verò hæc à me colligendæ Vestræ benevolentia gratiâ, quam maximi facio, dici putate, aut quò magis amplissimâ Vestrâ dignitate delectari Vos velim; sed ut uberrimam rectè statuendi materiem, in qua versamini, Vobis ostendam; eòque minore veniâ dignum, si quod hîc intervenerit, peccatum futurum sciatis: quo cavete existimetis, ullum aliud hoc tempore, aut majus, aut gravius admitti posse.

Neque est quòd nobis magnoperè blandiamur, quasi cætera Vestra sanctitate, rebusque pro salute, & gloriâ Ecclesiæ præclarè gestis, aut gerendis, neglectam hoc in negotio officii religionem sarcire possitis. Aliæ siquidem omnes altissimi istius Vestri muneris partes, quamlibet graves & magnæ, si cum jure ferendi de Pontifice Maximo suffragii conferantur, leves, obscuræ, ingloriæ sunt; propterea quòd non ad eò propriæ Vestri Ordinis habentur, ut per alios inferiorum ordinum magistratus obiri, & explicari non possint: hac in re præcipuè censeferi, spectarique dignitatem Vestram omnes intelligunt: hac maximè potestate fortunam Vestram in aliorum Ecclesiæ Antistitum numero excellere, atque eminere: nec aliunde fieri, quòd mortalium nemo tantum sibi, aut sanguinis, aut opum, aut gloriæ magnitudine tribuat; ut accessione Purpuræ Vestræ dignitatem suam in immensum auctam, amplificatamque non putet. Frustra itaque ad debitam Ordini Vestro gloriam comparandam in reliqua Ecclesiæ procuratione strenuus, & fidelis, & officii diligens quisquam fuerit, si hac una in re cessaverit; nam ut maximè boni viri laudem ferat: decus certè recti, & constantis Ecclesiæ Romanæ Senatoris non feret.

Sed ingenia Vestra PP. EE. ejusmodi non sunt, quæ

Cc 4 ad

ad recta consilia capessenda terrore, ac denuntiationibus adigantur. Multò validior est apud optimum quemque, conciliatrix illa fortium animorum, recti, honestique species, & pulchritudo, cujus sanctissimis illecebris non vereor, ne non magnoperè in hoc negotio gerendo commoveamini, si persuasum habebitis, nulli æquè rerum mortalium Christi Ecclesiam, quàm hujusmodi Comitiis sanctè habitis, eorumque ex sententia successui magnitudinem suam, splendoremque debere: ac si quid humanis in consiliis fuit, ut sancta illa, potentique, & gloriosa, & hostium victrix, & præliorum superstes esset, hinc potissimum fuit. Hinc etenim factum est, ut Romanis in fastis Viros suâ quemque memoriâ maximos, ac sapientissimos haberemus, qui Summi Pontifices, iidemque summi mortalium, non dignitate magis, ac titulis essent, quàm meritis, & virtute. Quod unum ad certam, & absolutam magnorum imperiorum felicitatem satis esse, non est, quod à Platone doceamini, qui tales reliquos cives solere esse ait, quales essent Principes Civitatum; multò namque vetustiore, locupletioreque hujus veritatis auctorem Spiritum Sanctum habetis, & respondentia divinis ejus oraculis experimenta non dubia, præsertim ex Annalibus Ecclesiæ petita: cujus res maximè prosperas atque florentes, sanctissimi quique Romani Pontifices præstitère, quorum virtutis & sapientiæ, secundum Deum, beneficium est, ut compages ejus sexdecim amplius sæculorum fortunâ disciplinâque consisteret; essetque divinorum operum, quæ mente & ratione continentur, post homines natos longè latissimum amplissimumque, licet quis illam minimâ sui parte, hoc est humanis opibus, ac magnitudine metiatur.

Nulli

Nulli parcere labori, nullum non adire discrimen, certum, ac statutum Vobis esse, persuasum habeo: ut quàm speciosam hac parte, ornatamque Domini Sponsam à majoribus accepistis, eodem cultu & majestate præstantem, posteritati tradatis; ac ne de spiritu quidem ipso ac sanguine, tam præclaram in causam, si res poscat, profundendo, dubitare. Satis id, superque declarat, vel honos iste Purpuræ, quàm Vos nequaquam ad inanem luxûs ostentationem, aut oculorum oblectamentum, sed hujus ipsius constantiæ, ac fortitudinis profitendæ causâ, vetere instituto, gestatis.

Verumenimverò ad negotium, in quo versamini, minimè tantâ mole virtutis opus est. Nulla hîc Tyrannorum sævitia est, cum qua luctemini, nulli quos superetis hostes, nullæ quas vitetis insidiæ. Vobiscum demum Vobis negotium est, & cum animo Vestro, re omnium docilissimâ, cui viriliter imperetis; ut, quod optimum esse factu nemo Vestrûm ignorat, faciendum sine dubitatione statuatis: quod quidem non solùm Ecclesiæ, cui debetis omnia, sed etiam Vobis ipsis salutare, & frugiferum experiemini.

Quam ob rem non hîc ego, quod à plerisque ex hoc loco dicentibus sæpè auditum est, illud à Vobis magnoperè contendam EE. PP. ne in hac deliberatione quicquam humanæ gratiæ tribuatis; ne, quid privatim cujusque Vestrûm interfit, cogitandum, & ponderandum arbitremini. Facilè intelligo, utcunque magna, & excellens ista sit Vestra dignitas, homines tandem esse Vos, & hominum officia fungi, nec aliis artibus, quàm iis, quarum humana infirmitas patiens est, creationem quoque Romani Pontificis, ut cætera mortalia, transigendam.

dam. Non is ego sum, qui rigidam illam veteris Ecclesie sanctitatem non optandam potiùs, quàm sperandam existimem, & qui remissis longâ fortunæ indulgentiâ sæculi moribus, ignoscendum aliqua ex parte non putem; eòque damnare non ausim, si Vestram quoque rem privatam unà cum publica, unà cum gentium omnium commodis, Vestra etiam commoda, & rationes agi putetis. Præsertim quòd adeò sublimis est, & vulgarem aliorum hominum supergressa modum Vestra conditio; ut bona, malaque Vestra ad Rempub. pertineant, & pro loco, quem in Ecclesia tenetis, privata Vestra felicitas grandis omnino portio sit felicitatis communis.

Verùm hæc ipsa propriæ Vestræ utilitatis momenta veris examine ponderibus: hos ipsos calculos diligenter, accuratèque subducite: profectò invenietis, privatas omnium Vestrum rationes cum publicæ utilitatis rationibus egregiè conspirare. Optimum eligi, sine dubio publicè interest: Hoc ipsum etiam figillatim cujusque Vestrum interesse, audacter ego, & si verè consulatur, mecum ratio ipsa pronuntiat.

Nemo dubitat, cum inter sapientes rerum suarum æstimatorum de servitii conditione deligenda consilia agitantur, summam deliberationis in eo maximè verti, ut nos jugo quàm fieri potest levissimo, & justissimo oneremus; quod ita demum eveniet, si dominum nobis sapientiâ quàm præstantissimum adoptabimus, cujus propterea potestati subiecti, à libertate, pulcherrimo animi humani bono, quando eâ necessariò carendum est, minimum distabimus.

Quid quòd ut quisque prudentissimus est, ita maximè aliorum prudentium consiliis gaudet? Quam ego
lau-

laudem in viro summi fastigii super omnes alias necessariam esse statuo; ut qui curam suam in res plurimas, ac diversissimas, nec unius mentis captui accommodatas distentam habet. Vis enim alioquin illa animi per semet excogitandi omnia, quæ agenda sunt, cui primum sapientiæ decus priscus ille Vates assignat, privatæ demum fortunæ, & paucis in negotiis versantis est. Cujus tamen decoris gloriam leviora quæque ingenia, supremam auctoritatem nacta, incredibile dictu est, quàm impotenter affectent, omnique conatu id agant, ne quid alieni consilii eguisse credantur: quâ re, quid oro magis adversarium est juri Vestro Senatorio dicendæ de Republica sententiæ? neque enim, intermisso illius usu, multum habet ista Purpura Vestra præclari.

Jam verò summi omnium beneficii, quo Vestris suffragiis extollendum afficere paratis, nec intelligens esse poterit, nec memor esse volet, nisi vir fortis, & moderatus, & sapiens. Virtus enim grati animi, more nobilium quarundam stirpium, glebæ sterilioris impatientium, ingeniis optimè à natura factis, & egregiè à bonis artibus institutis unicè lætatur; & nisi multarum præterea virtutum comitatu stipata sit, facilè emoritur, & exarescit. Quanto enim robore mentis, quantâ indole virtutis opus est, ne in summa, amplissimaque fortuna collocati ad illa vulgò jactata sese demittant, averfandi magnorum beneficiorum auctores, & quasi gratiæ, cui sese referendæ impares esse vident, rigidos exactores fastidendi? Nec verò hujus rei, aut pauca aut obscura in omni memoria temporum, exempla sunt, quæ persequi sigillatim apud viros doctrinâ, & usu rerum præstantes supervacuum judico: simul illud omitto com-

me-

memorare, quàm vanus propterea labor, & quàm inutilis industria illa sit, quâ nonnullos antiquitus in huiusmodi Comitibus usos esse memorant, ut non tam unum aliquem animo propositum haberent, quem cæteris anteferrent, quàm id agerent, ut quoquo modo profectus, ipsos auctores tantæ sibi fortunæ fuisse, persuasum haberet.

Sed ut omittam singula rationum Vestrarum momenta nimis accuratè colligere: quid, oro, tam cuiusquam Vestrum est EE. PP. quàm Ecclesia, & Res Christiana; cuius pars multò maxima præcipuo quodam, & excellenti jure Vobis divinitus est attributa, ut omnino nihil quicquam in re familiari tam amplum, nihil in suppellectili tam eximium, nihil in bonis tam fructuosum habeatis? Ejus autem possessio non solùm Vos opulentos, & copiosos, ut aliorum hominum vulgus suæ divitiæ, sed planè terrarum Dominos, sed mortalium generis Principes, sed humanarum, divinarumque rerum potentes facit. Hanc adeò partem rerum Vestrarum potissimum Vos curare, huic incubare thesauro, pro hoc uno maximè attentos, & sollicitos esse decet. Quòd si cæterorum omnium, quæ Vestra sunt, amissionem inde, atque interitum sequi oporteret, quis tam imbecillæ mentis est, ut vulgarem nautarum sapientiam non imitetur; qui proposito tempestatis periculo, postquam levandum sibi onere navigium vident, jacturâ viliorum quarumque mercium, nobiles & pretiosas redimendas existimant.

Quantò magis hoc animo esse debetis, cum hæc ipsa, quæ rerum ego Vestrarum viliora, & leviora voco, domesticas, inquam, possessiones, & commoda, non modò magna illa, atque præclara curando non
amitti-

amittitis, aut minuitis; sed hac una maximè ratione constitutis, ac stabilitis? Nisi fortè dubium, aut obscurum putatis scitum illud Evangelicum oraculum, quo jubemur primùm quærere regnum Dei, ut hæc omnia adjiciantur nobis. Cujus oraculi profunditatem quò altius penetretis; reputate, quæso, cum animis Vestris admirabilem divini consilii vim, atque virtutem, astutis humanorum consiliorum conatibus maximè adversariam, quâ fieri plerumque videmus, ut prosperi successus eorum, quæ cautè, & providenter ad nostra commoda promovenda nobis excogitasse visi sumus, in perniciem vertant; nec ulla tam acerbè mala nos urgeant, quàm quæ ipsi nobis ultrò arcessimus, cum maximè callidi, & rerumstrarum diligentes esse volumus. Hæc est illa divina vis, quam profano vocabulo Fortunam appellamus, casuum, rerumque, occultis humanæ rationi causis nitentium, imperiosa dominatrix, cujus arbitrium severum & impotens, votis nostris accommodare, unius Dei beneficii ac muneris est. Quem certè nisi præsentem, ac propitium ædificationi nostræ domûs habuerimus, in vanum omnino lapides nostros, & cæmenta consumimus: quantò verò stultius, & inanius, si hos ipsos lapides, & cæmenta de ruinis domûs Domini, quæ nusquam certior, quàm in malis de Ecclesia consultis est, injustissimo compendio depromimus, & comparamus?

Intelligitis opinor EE. PP. quàm graves, magnæque in Vobis causæ sint, quæ Vos ad hoc munus Comitiorum sanctè, integrèque obeundum adhortantur. His tamen multò majores, & graviores in ipsa re, quam geritis, invenietis, si præsentem tum Ecclesiæ, tum Reipublicæ statum paulò mecum diligentius expende-

pendetis; qui profectò tam difficilis & lubricus est, ut prorsus divino consilio factum existimem, quòd ceteris hic Vester Summorum Virorum copiâ, ingeniique, & consilii laude præstantium, ut unquam aliàs, abundat, & floret.

Non est hujus loci, pluribus explicare conditionem, quâ nunc agunt Ecclesiæ Romanæ Civitates, propter incommoda superiorum temporum necessitate contracta. Vos ipsi, quæ dici hac de re possunt, intra Vos ipsos reputate, & quâ unâ ratione datum est, languenti huic parti Reipublicæ, præsentis optimi & sapientissimi Principis remedio, subvenite.

Neque tamen de Ecclesia, quâ regnum terrenum & caducum est, ita sollicitos esse nos oportet, ut ejusdem oblitum videamur, quâ parte cælestem illam, & immortalem esse, credimus. Hæc militans in hac vita, & adversus invisibiles hostes continenter in acie consistens, Imperatorem, ac Ducem à Vobis magnis rebus gerendis idoneum flagitat. Hujus, quæso, necessitates, ac tempora Vobiscum expendite, &, quem animum erga se, quæ consilia à Vobis hoc tempore desideret, pro Vestra sapientiâ ac pietate statuente.

Hæret adhuc impressum religioni superiore sæculo gravissimum in Germania vulnus, quod florentissimæ illi nationi, multisque præterea illâ pestilentia contactis exitio fuit. Quod quidem vulnus, quanquam crudum adhuc, & intractabile meritò credidimus propter hominum contumaciam, & obstinatum ad pereundum animum; mox interposito spatio remisisse plurimum de illa pristina sui malignitate visum est, & curationis non nihil, ac medicinae patiens esse.

Hæc

Hæc res, quis non videt, quàm latum campum aperiat explicandæ futuri Pontificis charitatis, & providentiæ; si idoneis ad flectendas hominum voluntates artibus urgendum sibi pulcherrimum hoc inceptum suscipiat: & si inclinatis ad lucem veritatis accipiendam multorum Principum mentibus, ac certè Catholicæ causæ minùs, & minùs jam iniquis, uti velit, & sciat?

Nam quid ego de controversiis inter Catholicos loquar, quorum divisæ, & plusquàm civiliter in diversum propugnatae de summis rebus fidei, ac disciplinæ sententiæ, ne in malum publicum erumpant, quantâ animi contentione, quâ dexteritate, quâ prudentiâ opus esse putatis? quantæ verò vigilantia negotium, ne absurda pravorum ingeniorum industria nostris discordiis abutatur, ad promovenda sua consilia pestifera, & scelerata, fœdandæ turpissimis maculis Religionis, & gravissimis vulneribus affligendæ?

Nihilo intereà melior est in Republica, quàm in Ecclesia habitus animorum; ortis nuper, & hoc maximè tempore in germen prodeuntibus perniciosis dissensionum seminibus inter maximos, & clarissimos Principes & Reges terræ; quæ ne extinctam non ita pridem pessimam zizaniorum segetem iterum immittant in Orbem terrarum, omnemque bellorum incendiis Europam involvant, summum, præsensque periculum est; cujus periculi depulsio salutarem futuri Pontificis curam, opemque desiderat: si is magnus, & placens Deo, in tempore iracundiæ conciliator factus audire cupiet.

Sed hæc omnia, quanquam plena calamitatis, atque discriminum, ferenda utcunque viderentur, nisi unà cum
turbis

turbis domesticis urgeret externum bellum ab hoste infensissimo, cum quo rarò non infelicitè, & sine magna clade antiquitus congressi sumus. Nunc autem cum in unius Urbis irritâ obsidione alterum, & vigesimum annum hærentem cernamus, & clarissimis nostris, terræ, marique victoriis debilitatum, & inertię suæ convictum, fatis opportunam in illo materiem habemus, gloriosis, & Christiano animo dignis Romani Pontificis inceptis; respectatæ populi Christiani virtuti, barbarica ulterius illudat ignavia; cujus non intellectum ad hoc tempus arcanum, recenti hoc experimento manifestò deprehendimus: & tandem aliquando desinamus, pacem ab illo, & securitatem ingentium Regnorum concessione redimere.

De his omnibus, quæ cursim à me commemorata sunt, & omnino de summa Reipublicæ Christianæ deliberare cum maximè Vos putate PP. EE. cum de eligendo Pontifice Maximo deliberatis. Satis rectè, & terrenis Ecclesiæ commodis, & saluti religionis, & otio publico, & securitati Regnorum consulueritis, si recta hoc uno in negotio consilia sequemini: hoc est, si optimum, & sapientissimum, qui omnibus hisce consulat, & præsideat, eligetis. Qui curarum ingentium capax, non uni se familiæ, aut uni civitati, nec uni adeò provinciæ, aut uni regno præfectum existimet; sed orbem terrarum universum, quàm latissimè patet, atque diffunditur, mente, & cogitatione comprehendat. Qui adepto summo inter homines magistratu, nequaquam adeò in sublime provectum se putet, ut multum adhuc viæ sibi reliquum esse non intelligat ad sui fastigii magnitudinem virtute & meritis adæquandam: qui fructum accepti honoris non in otiosa potestatis usurpatione, & remissione

sione à laboribus; sed in curis, sed in vigiliis, & felici
 magnorum indè consiliorum successu positum arbi-
 tretur.

Talis demum erit, (ut uno verbo complectar omnia)
 quem spectata præ cæteris erga Deum charitas commen-
 det; quam unam, satis dignum pretium hujus honoris &
 loci, constituisse visus est Christus Dominus, cum Prin-
 cipem Apostolorum non antè sui gregis Pastorem pro-
 nuntiare sustinuit, quàm semel, iterum, ac tertio de amo-
 ris erga se constantia, & magnitudine explorasset.

Ite igitur in Suffragia, Deo, Superisque omnibus be-
 nè juvantibus, EE. PP. Præstò erit (ne dubitate) men-
 tibus, consiliisque Vestris salutare Dei Numen, cui nunc
 unà Vobiscum invocando, & propitiando, intentas, ope-
 rataque videtis preces, & vota Ecclesiæ universæ.
 Quæ anxia de horum Comitiorum exitu atque sollicita,
 se, suamque salutem, ac dignitatem, Vestræ fidei, pru-
 dentia, pietatique commendat. Erecta scitote hoc tem-
 pore, & magnâ expectatione suspensa, omnium in Vos
 mortalium studia: diversa illa quidem, atque distracta;
 pro diverso in causam religionis animo, atque affectu;
 ut alteri fœda omnia de Vobis, Vestrisque animis, &
 actionibus, & optent, & futura deprædicent; alteri læ-
 ta, & prospera cum judicis, tum auguria faciant. No-
 lite per Deum immortalem committere, ut plus vidisse,
 & exploratiùs judicasse de Vestris ingeniis dicantur,
 quibus perditâ, quàm quibus salvâ, & florente Eccle-
 siâ Catholicâ opus est. Date hunc incredibilem hosti-
 bus fidei mœrorem, qui nihil fani, nihil integri, nihil
 ex usu Reipublicæ Christianæ proficisci posse à Vobis,
 impudentissimè mentiuntur: nec sustinete, ut conce-
 ptam ab omnibus bonis de Vestra singulari virtute, & fa-

418 STEPH. GRADII ORAT. DE ELIG. SUM. PONT.
pientia spem sefellisse videamini. Denique in hac delib-
ratione, omnium maxima atque gravissima, ita mentem,
& consilia Vestra gubernate; ut exacturis quandoque hu-
jus Vestri facti à Vobis rationem hominibus, audacter,
& sine trepidatione possitis usurpare solemnes illas ceteris
Apostolici voces: ITA VISUM EST SPIRITUI
SANCTO, ET NOBIS.

D I X I.

P O E.